

ШРИФТ
О В И Й
ДИЗАЙН
О С Н О В И

/ Тетяна Іваненко

ШРИФТ
О В И Й
ДИЗАЙН
О С Н О В И

Tetiana Ivanenko

Type Design / Basics

/ tutorial

Тетяна Іваненко

Шрифтовий дизайн / ОСНОВИ

/ навчальний посібник

Харків
ХДАДМ
2019

УДК 76.01:655.24(07)

I-18

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Харківської державної академії дизайну і мистецтв (протокол від 16.05.2019 № 43)

Рецензенти:

Стасенко В. В., кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України;

Лесняк В. І., професор кафедри графічного дизайну ХДАДМ, член-кореспондент Національної академії мистецтв України.

Іваненко Т. О.

I-18 Шрифтовий дизайн : основи : навч. посіб. Х. : ХДАДМ, 2019. 144 с.

ISBN 978-966-8106-83-5

Шрифт є важливою складовою графічного дизайну, тому для дизайнера володіти основами побудови шрифту є ознакою професіоналізму та запорукою успішної роботи. У навчальному посібнику розглядаються такі теми, як спеціальна термінологія, типологія шрифту, загальні правила побудови шрифтових знаків, візуальні компенсатори та принципи взаємозв'язків у шрифті, що сприятимуть розвитку професійного осмислення особливостей шрифтової форми. Підручник адаптовано для аудиторного та самостійного освоєння студентом. У якості допоміжного ілюстративного матеріалу використано роботи студентів кафедри графічного дизайну ХДАДМ різних років.

Для студентів закладів вищої освіти дизайнерського та мистецького спрямування, початківців, а також усіх, хто цікавиться шрифтовою справою.

УДК 76.01:655.24(07)

I-18

/ свідоцтво про реєстрацію авторського права
від 04.11.2019 № 9297-19

ISBN 978-966-8106-83-5

© Т. О. Іваненко, 2019

/ ЗМІСТ

/ ПЕРЕДМОВА / 9

/ ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ / 11

/ ТИПОЛОГІЯ ТА ФУНКЦІЯ ШРИФТУ / 15

/ ШРИФТ ЯК ЄДИНЕ ЦІЛЕ / 21

/ ЕЛЕМЕНТИ БУКВ І НАПISУ: ТЕРМІНОЛОГІЯ / 27

/ КЛАСИФІКАЦІЯ ШРИФТУ / 35

/ ХАРАКТЕРИСТИКА ШРИФТУ / 43

Пропорції / 44

Щільність / 47

Насиченість / 48

Контрастність / 49

Симетрія та асиметрія / 49

Статика та динаміка / 51

Форми елементів букв / 52

Контрформа / 58

/ ПОБУДОВА ШРИФТУ / 61

Принцип поліграми / 62

Візуальні компенсатори / 66

Чергування штрихів / 75

/ ЗМІСТ

/ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА ВПРАВИ / 77

Робочий шрифт / 78

Буквиця / 80

Взаємодія зображення й слова. Ex Libris / 82

Акцент у слові / 85

Рисований напис / 88

Комбінаторика елементів букв / 99

Проєкт рисованого шрифту / 104

/ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ / 126

/ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК / 130

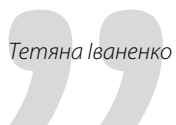
/ СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ / 138

/ ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК / 141

/ ПРО АВТОРА / 143

*Шрифт, як і будь-який живий організм,
потребує турботи
й поваги до себе*

Тетяна Іваненко

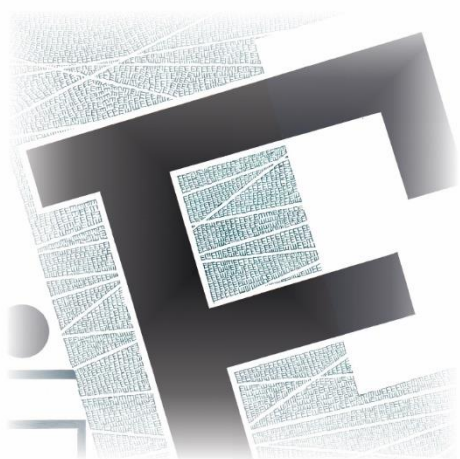
Шрифтовий дизайн є особливою формою вираження суспільної свідомості, він постійно розвивається, експериментує, шукає нову естетику як у традиційному підході, так й у довільній його формі, перетворюючись вже на самостійний арт-об'єкт. Проте шрифтар створює не стільки абсолютно нову форму, скільки іншу версію форми, що вже існує, з розумінням характеру шрифту в цілому, його призначенням, що обумовлює технологічний контекст. Шрифт як інструмент є важливою складовою графічного дизайну, тому для дизайнера володіти основами побудови шрифту є ознакою професіоналізму, запорукою успішної роботи. У закладах вищої освіти дизайнерського спрямування до комплексу професійної підготовки майбутніх дизайнерів у сфері графічного дизайну входить дисципліна, основна спрямованість якої визначається спеціальним сприйняттям особливостей шрифтової форми. Мета цієї дисципліни — підготовка студентів до роботи зі шрифтом. Отримані знання в процесі навчання втілюються в подальших завданнях із проєктування, у дизайні упаковки, рекламній графіці тощо.

Навчальний посібник є частиною навчально-методичного комплексу з дисципліни «Шрифт» першого рівня вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 022 Дизайн. У ньому докладно подаються основні поняття та спеціальна термінологія, базова класифікація шрифту, форми та властивості шрифтових елементів. Розглянуто морфологію та основні правила побудови шрифту, засоби оптичних компенсаторів, властивості контрформи та види

взаємозв'язків у шрифті, а також принципи взаємодії простору букв із площиною аркуша. У практичній частині пропонуються вправи та творчі завдання, які студенти можуть виконувати під час аудиторних та самостійних занять, що забезпечить творче оперування шрифтовими елементами, а також опанування естетичних засобів гармонізації шрифтових форм у творчих композиціях. Окрім цього, вирішується завдання творчого підходу в розкритті заданої теми та підвищення рівня художньо-образного мислення студента.

Навчальний посібник містить питання для самоконтролю, термінологічний словник та предметний покажчик. У якості допоміжного ілюстративного матеріалу використано роботи студентів кафедри графічного дизайну Харківської державної академії дизайну і мистецтв різних років.

/ ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Навчально-наукове видання

Іваненко Тетяна Олександрівна

ШРИФТОВИЙ ДИЗАЙН / ОСНОВИ

Навчальний посібник

Українською мовою

Автор висловлює щирю подяку В. Харику, Г. Заречнюку, К. Ткачову, А. Шевченку, С. Кошкіній, К. Головиченку та іншим учасникам Круглого столу Міжнародного фестивалю «Простір літер» за обговорення питань формування української шрифтової термінології (м. Луцьк, 2019)

Редактор: В. Круглова

Дизайн: Т. Іваненко

У якості ілюстрацій для шмуцтитулів використано фрагменти студентських робіт А. Сбітневої

На обкладинці застосовано авторський шрифт Roofprom

Підп. до друку 19.12.2019 р. Формат 165×230

Папір крейдяний. Гарнітура Clear Sans Light, Clear Sans (© Intel, <http://www.apache.org/licenses/LICENSE-2.0>), Myriad Pro

Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 5,5

Віддруковано в ТОВ «ДРУКАРНЯ МАДРИД», вул. Гуданова, 18, м. Харків 61000
www.madrid.in.ua

Харківська державна академія дизайну і мистецтв
61002, Харків, вул. Мистецтв, 8